

І. О. Парубчак

Завідувач кафедри публічного управління та адміністрування
Львівського національного університету ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С. З. Гжицького, доктор наук з
державного управління, професор

А. М. Балашов

професор кафедри публічного
адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом, доктор
наук з державного управління, професор

В. П. Пурнак

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Львівського національного університету ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С. З. Гжицького

**ПЕДАГОГІЧНО-ВИХОВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
НОВІТНЬОЮ ПРОФЕСІЙНОЮ ПІДГОТОВКОЮ ПЕРСОНАЛУ В
СИСТЕМІ ОСВІТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ В УКРАЇНІ**

У науковому аналізі педагогічно-виховних технологій та організації державного управління у даній сфері об'єднуються знання про виховні системи, закономірності і принципи виховання, а також про системний та технологічний підхід до нього. Це дає підстави для розуміння виховного процесу як організованої взаємодії вихователів і вихованців, спрямованого на досягнення цілей виховання в організаційно-педагогічних умовах конкретної виховної технології. Виховання в системі освіти розглядається як сукупність послідовних педагогічних дій, здійснюється в рамках професійної підготовки і

уособлює організовану діяльність, що має на меті формування та розвиток особистісної сфери людини.

Розглядаючи педагогічно-виховний процес ми виділяємо структурні компоненти професійною підготовкою персоналу, а також функціональні зв'язки у цих процесах. Це допомагає усвідомити специфіку, сутність кожної складової, зміну однієї в результаті впливу іншої, виховний процес має низку тільки йому властивих специфічних особливостей. Найбільшу ефективність забезпечує така його організація, при якій мета виховання перетворюється в усвідомлену мету, близьку і зрозумілу. У вихованні проявляються численні об'єктивні і суб'єктивні вектори зусиль, що обумовлюють своєю сукупною дією неймовірну складність педагогічного процесу.

Складність педагогічно-виховного процесу полягає і в тому, що його результати не так виразно відчутні і не так швидко виявляють себе, як, в безпосередньому процесі навчання. Педагогічно-виховний процес також відрізняється тривалістю своєї реалізації, виховному процесу також притаманні значна варіативність і достатня невизначеність результатів. Науково-педагогічний працівник, як суб'єкт виховної технології, повинен брати участь в педагогічному процесі в повному обсязі від його початку до досягнення поставлених цілей з підготовки висококваліфікованих кадрів.

За технологією виховання фактично залишаються загальні етапи, які необхідно пройти на шляху формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості. Але якщо освітнє завдання відображає цілі навчання і виховання, то виховна технологія тільки виховні шляхи і засоби їх досягнення. Це дозволяє в системі державного управління не лише оцінювати успішність процесу виховання, а й заздалегідь проектувати процеси із заданою ефективністю підготовки фахівців в системі освіти. Окремим завданням формування виховної технології виступає оптимальний вибір відбір методів, прийомів і засобів педагогічно-виховної взаємодії.

Це визначає специфіку виховної технології, внаслідок чого повинні відображати існуючі умови педагогічно-виховної діяльності, педагогічний досвід.

Відповідальним завданням виховної технології є діагностика особистісних якостей людини, з цією метою може використовуватися обрана концепція державного управління професійною підготовкою кадрів у системі освіти. Самі особистісні властивості та якості необхідно інтерпретувати у відповідних діагностичних поняттях, які повинні відповідати низці умов. Це обумовлено проявом різних суб'єктивних факторів, індивідуальними відмінностями, соціальним досвідом, ставленням до самої виховної взаємодії.

Представлені специфічні особливості відображаються в структурі педагогічно-виховного процесу, під яким розуміється сукупність складових його частин, що відповідають основним компонентам виховної технології. Відповідно до структури виховного процесу вибудовується і педагогічна діяльність, розробляються цілі, зміст, способи і види діяльності, а також аналіз результатів. Педагогічно-виховна діяльність у системі освіти в державному управлінні, на яку необхідно орієнтувати сучасні виховні технології, в найзагальнішому вигляді формулюється як створення умов для новітньої професійної підготовки персоналу на сучасному етапі в Україні.

Ключові слова: *державне управління, професійний підхід, підготовка персоналу, педагогічно-виховні технології, система освіти, новітнє бачення.*

PEDAGOGICAL AND EDUCATIONAL TECHNOLOGIES OF PUBLIC MANAGEMENT OF THE LATEST PROFESSIONAL TRAINING OF PERSONNEL IN THE SYSTEM OF EDUCATION AT THE PRESENT STAGE

The scientific analysis of pedagogical and educational technologies and the organization of public administration in this area combines knowledge about educational systems, patterns and principles of education, as well as a systematic and technological approach to it. This gives grounds for understanding the educational process as an organized interaction of educators and pupils, aimed at achieving the goals of education in the organizational and pedagogical conditions of a particular

educational technology. Education in the education system is considered as a set of consistent pedagogical actions, is carried out in the framework of professional training and embodies organized activities aimed at the formation and development of the personal sphere of man.

Considering the pedagogical and educational process, we highlight the structural components of staff training, as well as functional links in these processes. It helps to understand the specifics, the essence of each component, the change of one as a result of the influence of another, the educational process has a number of specific features unique to it. The greatest efficiency is provided by such its organization at which the purpose of education turns into the realized purpose, close and clear. Numerous objective and subjective vectors of effort are manifested in education, which determine the incredible complexity of the pedagogical process by their combined action.

The complexity of the pedagogical and educational process is that its results are not as clearly felt and do not manifest themselves as quickly as in the direct learning process. The pedagogical-educational process also differs in the duration of its implementation, the educational process is also characterized by considerable variability and sufficient uncertainty of results. Research and teaching staff, as a subject of educational technology, must participate in the pedagogical process in full from its inception to achieve the goals of training highly qualified personnel. The technology of education actually remains the general stages that must be passed on the path of formation of a comprehensive and harmoniously developed personality.

But if the educational task reflects the goals of teaching and education, the educational technology is only educational ways and means of achieving them. This allows in the system of public administration not only to assess the success of the education process, but also to design in advance the processes with a given efficiency of training in the education system. A separate task of the formation of educational technology is the optimal choice of methods, techniques and means of pedagogical and educational interaction. This determines the specifics of educational technology, which should reflect the existing conditions of pedagogical and educational activities,

The responsible task of educational technology is the diagnosis of personal qualities of a person, for this purpose the chosen concept of state management of professional training in the education system can be used. The very personal properties and qualities must be interpreted in the appropriate diagnostic concepts, which must meet a number of conditions. This is due to the manifestation of various subjective factors, individual differences, social experience, attitude to the very educational interaction.

The presented specific features are reflected in the structure of the pedagogical-educational process, which means the set of its components that correspond to the main components of educational technology. According to the structure of the educational process, pedagogical activity is built, goals, content, methods and types of activity, as well as analysis of results are developed. Pedagogical and educational activity in the system of education in public administration, on which it is necessary to focus modern educational technologies, in the most general form is formulated as creating conditions for the latest professional training of personnel at the present stage in Ukraine.

Key words: *public administration, professional approach, personnel training, pedagogical and educational technologies, education system, latest vision.*

Постановка проблеми. У структурі педагогічно-виховної діяльності певні особистісні якості підлягають формуванню та розвитку і виступають як виховання в конкретних умовах, що в цілому визначає специфіку системи освіти. Для створення і реалізації педагогічно-виховних технологій може використовуватися узагальнена схема, яка охоплює кілька етапів: формування уявлення про виховні цілі і необхідні для їх досягнення завдання, реалізації методів, прийомів і засобів виховання в передбаченій послідовності, контролю і корекції [14]. У кожній виховній технології також використовуються певні атрибути системи управління, яка уособлює спостереження, контроль та корекцію її функціонування для досягнення підготовки професійних кадрів.

Педагогічно-виховна діяльність і навчання залежать один від одного і

мають багато спільного, зміст навчання складають в основному наукові знання, а в змісті виховання переважають норми, правила, цінності, ідеали. Навчання в системі освіти впливає переважно на інтелект, виховання, мотиваційну сферу особистості, обидва процеси впливають на свідомість і поведінку особистості. При цьому забезпечується цілісність всього педагогічно-виховного процесу професійної підготовки персоналу і це особливо актуально в сучасних умовах. Державне управління в освіті та виховна система також складають єдність в гуманітарній сфері, а комплексність в даному контексті означає єдність цілей, завдань, змісту, форм і методів виховання [7].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема системного аналізу педагогічно-виховної діяльності в системі освіти є одним з новітніх напрямків державного управління та ще знаходиться на стадії теоретичної розробки. У науковому аналізі педагогічно-виховних технологій та практичній організації даних процесів об'єднуються знання про виховні системи, закономірності та принципи виховання, а також про технологічний підхід до нього [12]. Це дає підстави для розуміння виховного процесу як спрямованого на досягнення цілей виховання в сучасних організаційно-педагогічних умовах. Виховання розглядається як сукупність послідовних педагогічних дій і уособлює діяльність з формування особистісної сфери людини.

Змістовний аналіз сучасних виховних технологій дозволяє виділити в них низку новітніх педагогічних підходів, що відрізняють їх від розгляду виховання лише як складової педагогічного процесу. Педагогічно-виховна діяльність набуває цілісного характеру, важко здійснювати педагогічну взаємодію у вигляді дрібних кроків або послідовного формування окремих особистісних властивостей і якостей [5]. Педагогічні підходи у виховних технологіях мають здійснюватися комплексно, внаслідок цього в літературі з державного управління вона ще не знайшла достатньо повного відображення, що актуалізує її науково обґрунтовану реалізацію на сучасному етапі.

Перспективи подальших наукових досліджень. Узагальнення наукових позицій авторів без їх деталізації дозволяє під педагогічно-виховною

діяльністю розуміти рівень формування особистісних властивостей і якостей, що реалізуються в системі освіти [10]. Інструментальна частина процесу педагогічно-виховної діяльності представлена системою спеціальних методів, що розробляються в психології та педагогіці, а також в державному управлінні в гуманітарній сфері. Незважаючи на ще недостатню наукову розробку цієї проблеми, її основні структурні елементи вже реалізуються в педагогічній практиці на професійній підготовці персоналу.

Реалізація традиційних методів дозволяє отримати більш точні результати, що передбачає облік досягнень і недоліків у навчанні, виконанні інших обов'язків, що дозволяє зробити висновок про особливості особистісної професійної спрямованості майбутнього фахівця, рівня сформованості життєвої позиції [3]. Це дозволяє істотно підвищити ефективність педагогічно-виховної діяльності всіх категорій освітян, скерувати виховання на більш результативне вирішення завдань щодо формування професійної підготовки персоналу в системі освіти на сучасному етапі в Україні.

Мета статті – обґрунтування удосконалення державного управління сучасної професійної підготовки персоналу у системі освіти України на основі новітніх педагогічно-виховних технологій.

Виклад основного матеріалу. Мета педагогічної взаємодії є системоутворюючим елементом виховної технології, від неї залежать інші елементи: зміст, методи, прийоми і засоби досягнення виховного ефекту. Визначення цілей виховання вимагає педагогічної діагностики - вивчення стану виховного процесу, в першу чергу вихованості людей, а також умов його здійснення [8]. У зв'язку з цим постає питання про те, що є поштовхом, рушійною силою виховного процесу. Це стає приводом для початку процесу виховання і особистісного росту людини, але тільки в тому випадку, коли ці вимоги відповідають його віковим особливостям.

Все це зумовило сутність поняття цілепокладання у виховній технології, під яким уособлюється свідомий процес виявлення і постановки цілей і завдань педагогічної та виховної діяльності. Вибір цілей виховання обумовлений

уявленнями про цілі та цінності суспільства, а також соціально-економічними, політичними та іншими особливостями розвитку суспільства і держави. Ця проблема багато в чому знімається в результаті моделювання тих чи інших виховних технологій на етапі їх теоретичної розробки і обґрунтування. Моделювання виховної технології розглядається як метод дослідження певного фрагмента соціальної реальності і як побудова і вивчення моделей реально існуючих і конструюються предметів і явищ.

У той же час більшістю педагогів під формами виховання розуміється організаційна сторона цього виду педагогічної діяльності, яка розкриває певні склад і угруповання вихованців, структуру виховних заходів, місце і тривалість їх проведення [6]. Часто у виховних технологіях реалізуються форми, що застосовуються у навчанні, їх відмінність полягає лише в змістовному компоненті, у вихованні вони спрямовані на формування або розвиток особистісної сфери людини, а в навчанні переважно на формування системи знань, а також пізнавальних або професійних навичок і вмінь.

Методи виховання, на відміну від форм уособлюють сукупність найбільш загальних способів здійснення виховної взаємодії. У той же час вони можуть розглядатися як сукупність різноманітних способів і прийомів виховної роботи для розвитку мотиваційної сфери та свідомості, вироблення звичок поведінки, його коригування та вдосконалення. Однак в цьому випадку в способі виховної взаємодії відсутній один важливий елемент - прийоми виховання, вони часто трактуються як найменша структурна одиниця виховної взаємодії, самостійний цикл дій, спрямованих на вирішення елементарних педагогічних завдань [1]. При цьому одні й ті ж прийоми можуть реалізовуватися в різних методах виховання і припускати використання різних виховних засобів.

У повсякденній виховній діяльності педагог може і не замислюватися, яким методом він користується. Опинившись перед проблемою вибору принципової лінії поведінки в складній педагогічній ситуації, він відчуває потребу в знанні певної сукупності можливих варіантів розв'язання виховного завдання. Ось

чому існуючі уявлення про систематизацію методів виховання в тій чи іншій мірі виходять з передумови про безпосередні взаємодії педагога з вихованцем в свідомої і підсвідомої сферах [4]. Внаслідок цього можливе виділення двох видів методів виховання: педагогічних і психологічних. Традиційні методи виховання припускають вплив на раціональну сферу особистості людини.

Свідомість як знання, сукупність уявлень про світ визначає поведінку і одночасно формується в ньому. Разом з тим необхідно враховувати, що психологічні методи реалізуються одночасно з педагогічними і є як би їх фоном, посилюючи або послаблюючи вплив на раціональну сферу особистості. Отже, основні виховні зусилля повинні спрямовуватися на свідомість, внаслідок чого педагогічні методи у виховній технології відіграють провідну роль. Методом формування і корекції свідомості є переконання, як метод виховання першої групи, активний вплив на свідомість людини з метою надання йому допомоги в осмисленні суті пропонуваніх йому ідей або вимог, а також вироблення внутрішньої згоди з ними.

Разом з тим справи авторитетного педагога, що володіє високою культурою і професійною майстерністю, завжди виступають найбільш сильним фактором впливу на розум і почуття вихованців. Метод переконання апелює до розуму, логіки, досвіду і почуття вихованця, забезпечуючи добровільне прийняття ним ідей, їх самостійне осмислення і перетворення в мотиви подальшої поведінки, внаслідок чого він вважається найкращим в психолого-педагогічному плані [2]. Необхідно, щоб в результаті переконання у людей формувалася впевненість в істинності засвоєних ідей, здатність захищати свої переконання, активно впроваджувати їх у життя, боротися з помилковими, сумнівними поглядами.

Переконати людей в чому-небудь можна лише в тому випадку, якщо вони прагнуть зрозуміти і усвідомити для них інформацію, зважити і оцінити відповідність аргументів висновків. До найбільш важливих засобів переконання відносяться логічні доводи, цифрові викладки, факти, конкретні життєві приклади, а також вчинки та дії вихованця

або поточні події в колективі. Основними функціями, реалізованими методом переконання, є формування знань про мораль, праці та спілкування, формування уявлень, суджень, понять, відносин, цінностей, поглядів на навколишній світ.

На відміну від методу переконання метод прикладу передбачає систематичний вплив на свідомість силою показу позитивних дій інших осіб з метою формування образу для наслідування. Однак, більшу роль у створенні зразків для наслідування останнім часом грають не завжди гуманістично орієнтовані зразки, що формуються засобами масової інформації [15]. Виховне значення прикладу визначається його суспільною цінністю, у ньому закріплено соціальний досвід, результати діяльності та поведінки інших людей, кожен приклад має певний зміст і соціальну значимість.

У виховних технологіях особливо цінні ті позитивні приклади, які багаті конкретним ідейним змістом, високим ступенем розвитку якостей особистості та можуть служити гідним зразком для наслідування. Приклад переростає в самовплив у результаті засвоєння людиною морально і естетично привабливого ідеалу, зразка. Приклад надає як стабільний тривалий вплив, координує поведінку людей в конкретній життєвій ситуації, з його допомогою увагу зосереджується на переважно морально і естетично привабливих образах, внаслідок чого їх усвідомлення забезпечує внутрішню впевненість і стійкість.

Педагогічна вимога розуміється як пред'явлення до виконання певних норм поведінки, правил, законів, традицій, прийнятих в суспільстві і в його групах. Воно може виражатися як сукупність норм суспільної поведінки, як реальне завдання або як конкретну вказівку про виконання якої-небудь дії. Колективна думка як метод виховання являє собою вираз групової вимоги до діяльності або поведінки людини [13]. Засобами реалізації є колективне обговорення і висловлювання думки колективу окремими людьми. Однак тут дуже важливо, щоб педагог міг сформулювати здорову колективну думку, стимулюючи виступ вихованців з оцінкою їхньої діяльності.

Під технікою застосування методів виховання розуміються мовні вміння, жести, міміка,

прийоми зовнішньої виразності педагога в моменти виховної взаємодії. Спеціальні дослідження виховної практики різних категорій педагогів показали, що в техніці реалізації методів виховання можна виділити дві сторони: об'єктивну, коли мова йде про загальні методи педагогічної діяльності всіх педагогів, і суб'єктивну індивідуальну, коли мається на увазі вміння окремих педагогів реалізовувати методи у своїй виховній діяльності. Іншими словами, об'єктивна область техніки застосування методів виховання є одним з компонентів рішення педагогічних завдань, суб'єктивна ж проявляється у вигляді професійних навичок і умінь педагога.

Сферу функціонування техніки застосування методів виховання правомірно визначити на основі педагогічної діяльності, тобто в залежності від вирішення педагогічних завдань, наявності педагогічної взаємодії вихователя і вихованців, оцінки ефективності здійснення виховної взаємодії, на якому вирішуються завдання діагностики досягнутого рівня сформованості особистісних властивостей і якостей об'єктів виховання. Це дуже важливий елемент виховної технології в зв'язку з чим він заслуговує окремого спеціального розгляду [11]. Він передбачає систематичне цілеспрямоване накопичення фактів, що характеризують вчинки, поведінку, судження, особистісні прояви людини.

З точки зору педагогічної діагностики вона уособлює вивчення рівня вихованості людини на основі аналізу змісту висловлюваних їм оціночних суджень про себе, інших людей і явища об'єктивної реальності. В її ході педагог має можливість не тільки глибше пізнати внутрішній світ людини, його погляди, переконання, ідеали, а й підтримати позитивні устремління, націлити його на вирішення існуючих проблем, надихнути на корисні справи, звернути увагу на недоліки і допомогти в їх усуненні [9]. Сутність виховного ефекту методами стимулювання поведінки полягає в намірі до соціально-одобреної поведінки, їх психологічною основою є, самооцінка вихованця, осмислення вчинку.

Висновки і пропозиції. У педагогічно-виховній діяльності необхідно враховувати, що заходи управлінського примусу вимагають

обдуманих дій, засобів реалізації. Розглянуті методи, використовувані у виховних технологіях, реалізуються в усіх формах виховання, створюючи умови для найбільш повного вирішення його завдань, однак при їх виборі, засвоєнні і реалізації необхідно враховувати багато факторів. Практичне використання методів виховання ставить питання про вибір найбільш адекватного методу і техніки його використання. Це залежить від багатьох факторів: мети і змісту виховання, ступеня сформованості особистісних властивостей, рівня розвитку міжособистісних відносин в колективі.

Педагогічно-виховна діяльність має низку закономірностей, на основі яких формуються вимоги до її організації в системі освіти. У зв'язку з цим визначається, що дана діяльність є ефективною лише тоді, коли вона соціально значима і має суспільне значення. Позиція державного управління в цьому напрямі повинна бути активною, а функції органів державної влади та адміністрацій навчальних закладів постійно змінюватися. Ось чому управління педагогічно-виховною діяльністю має бути гнучким, відповідним гуманітарній специфіці професійній підготовці персоналу в системі освіти на сучасному етапі в Україні.

Список використаних джерел:

1. Дзюндзюк В.Б. Предметна сфера науки державного управління. *Публічне управління: теорія і практика*: монографія / авт. кол.: Ю.В. Ковбасюк, В.П. Трощинський, М.М. Білинська та ін.; за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка. К.: НАДУ, 2011. С. 67–86.
2. Домбровська С.М. До питання про формування державної освітньої політики України та її вдосконалення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 5. С. 50–55.
3. Доннік М. Погляд на дефініцію «соціалізація» з точки зору наук про людину. *Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Серія «Педагогічні науки»*. 2012. № 19. Ч. 2. С. 67–75.

4. Здіорук С., Степико М. Пріоритети та перспективи гуманітарної політики української держави. *Стратегічні пріоритети*. 2011. № 2. С. 37–48.
5. Іваницька О.М. Державне управління розвитком людського капіталу. *Вісник Академії митної служби України. Серія «Державне управління»*. 2010. № 2. С. 19–24.
6. Калініна Л.М. Проблеми та реалії державно-громадського управління освітою на сучасному етапі розвитку демократичного суспільства. *Постметодика*. 2012. № 3. С. 2–10.
7. Карп'як О.М. Адаптація особистості в системі політичних відносин (теоретико-методологічний аналіз): монографія. Дніпродзержинськ: Дніпродзерж. держ. техн. ун-т., 2012. 194 с.
8. Кінаш І.П. Програмно-цільовий метод як цільовий інструмент розвитку матеріально-технічної бази соціальної сфери України. *Фінансовий простір: міжнар. наук.-практ. журнал*. 2015. № 1. С. 160–162.
9. Коваленко О. Державне управління в процесі соціалізації суспільного відтворення. *Держава та регіони. Серія «Державне управління»*. 2013. № 2. С. 71–75.
10. Кривоконь Н.І. Соціалізація та досвід особистості в контексті психології соціальної роботи. *Пробл. заг. та пед. психології: зб. наук. праць*. 2011. Т. 13. Ч. 1. С. 223–231.
11. Куліченко В.В. Правова соціалізація особистості як об'єкт соціально-філософського аналізу: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03. Житомир, 2013. 20 с.
12. Литвинчук О. Соціалізація маргінального індивіда в умовах суспільних трансформацій: соціально-філософський аналіз. *Гілея: науковий вісник*. 2013. № 72. С. 428–432. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/gileya_2013_72_82.pdf (дата звернення: 13.03.2019).
13. Луговий В.І. Компетентності та компетенції: поняттєво-термінологічний екскурс. *Вища школа України. Тематичний випуск «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології»*. 2009. № 3. С. 34.

14. Марченко О.В. Індивідуалізація і соціалізація у системі неперервної освіти: історико-педагогічний аспект. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2010. Вип. 183. Ч. 2. С. 65–70.

15. Москаленко С.О. Формування державної політики в соціогуманітарній сфері: комунікативна складова. *Державне управління: теорія та практика*. 2013. № 1. URL: www.academy.gov.ua/ej/ej17/PDF/15.pdf (дата звернення: 23.01.2019).